

Warszawa, 2 października 2014 r.

Szanowny Pan
Marek Działoszyński
Komendant Główny Policji

Szanowny Panie,

Fundacja Panoptykon jest organizacją pozarządową działającą na rzecz ochrony praw człowieka w społeczeństwie nadzorowanym. Jednym z najważniejszych obszarów naszych działań jest problematyka monitoringu wizyjnego. W związku z tym pragniemy zwrócić Pańską uwagę na praktyki publikowania przez jednostki policji nagrań pochodzących z systemów monitoringu wizyjnego w Internecie. Legalność tych praktyk budzi nasze poważne wątpliwości.

1. Przykład

Na stronie internetowej Komendy Stołecznej Policji 24 czerwca 2014 r. opublikowana została informacja pod tytułem: „Poszukujemy sprawcy przywłaszczenia torebki”¹. Zgodnie jej treścią policjanci poszukują sprawcy przywłaszczenia pozostawionej w tramwaju torebki. Do informacji dołączono zdjęcie kobiety, która „może mieć związek z tym przestępstwem”. Na podstawie informacji opublikowanej przez Komendę Stołeczną Policji powstał artykuł opublikowany w portalu internetowym warszawa.gazeta.pl pod tytułem „Rozpoznajesz tę kobietę? Ukradła torebkę w tramwaju”².

2 lipca 2014 r. zwróciliśmy się do Komendanta Stołecznego Policji (dalej: **KSP**) z wnioskiem o udostępnienie informacji publicznej dotyczącej podstaw prawnych oraz procedury podejmowania decyzji o publikacji wizerunku osoby podejrzewanej o popełnienie przestępstwa.

W odpowiedzi na wniosek zostaliśmy poinformowani, że decyzję o umieszczeniu wizerunku osoby podejrzewanej podejmuje funkcjonariusz prowadzący postępowanie, po wykonaniu wszelkich możliwych czynności zmierzających do ustalenia sprawcy. Wizerunek jest usuwany ze strony internetowej po ustaleniu danych sprawcy przestępstwa. Zgodnie z odpowiedzią, podstawą prawną upoważniającą funkcjonariuszy policji do udostępniania nagrań jest ustawa o Policji, która przyznaje policji prawo do przetwarzania danych osobowych osób podejrzanych o popełnienie przestępstw (por. art. 20 ust. 2a ustawy o Policji). Zdaniem KSP w takich sytuacjach nie znajduje zastosowania art. 13 ust. 2 i 3 Prawa prasowego, który uzależnia możliwość publikacji danych osobowych i wizerunku osoby, przeciwko której toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe, od zgody sądu lub prokuratora.

Naszym zdaniem wyjaśnienie to nie odpowiada na wątpliwości dotyczące legalności tych działań, jednak przed ich przedstawieniem pragniemy zwrócić uwagę na negatywne konsekwencje dla jednostki publikacji jej wizerunku.

¹ http://www.policja.waw.pl/portal/pl/1/29920/Poszukujemy_sprawcy_przywlaszczenia_torebki.html.

² http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,34862,16210015,Rozpoznajesz_te_kobiete_Ukradla_torebke_w_tramwaju.html.

2. Skutki publikacji wizerunku

W naszej ocenie opublikowanie pochodzącego z monitoringu wizerunku osoby podejrzewanej o popełnienie przestępstwa prowadzi do jej stygmatyzacji i przesądzenia – w oczach opinii publicznej – jej winy na długo przed ewentualnym prawomocnym wyrokiem sądu karnego. W przypadku opisanej wyżej sytuacji świadczy o tym chociażby tytuł materiału prasowego jednoznacznie przesądzającego winę kobiety, której wizerunek umieszczono w Internecie.

Zwracamy również uwagę, że usunięcie wizerunku ze strony internetowej policji „po ustaleniu danych sprawcy przestępstwa” nie niweluje negatywnych skutków wywołanych publikacją. Osoby, które miały dostęp do materiału nie wiedzą, jakie były dalsze losy sprawy; zwłaszcza – czy podejrzenia dotyczące konkretnej osoby zakończyły się prawomocnym wyrokiem skazującym. Co więcej, materiał usunięty ze strony internetowej policji może wciąż być dostępny na innych stronach internetowych.

Dodatkowy problem związany jest z potencjonalną arbitralnością decyzji funkcjonariuszy policji każdorazowo samodzielnie decydujących o publikacji materiału: nasuwa się bowiem pytanie, dlaczego we wspomnianej wyżej sprawie doszło do publikacji nagrania, a w wielu innych – często poważniejszych – policja nie decyduje się na taki ruch. Prowadzi to do różnego traktowania osób o takim samym statusie.

3. Wątpliwości natury prawnej

Prawo do ochrony wizerunku zawiera się w konstytucyjnym prawie do ochrony prywatności i autonomii informacyjnej jednostki. Prawo do wizerunku jest również dobrem osobistym wskazanym wprost w art. 23 Kodeksu cywilnego. Emanacją przysługującego każdej jednostce prawa do wizerunku jest art. 81 ustawy – Prawo autorskie, zgodnie z którym rozpowszechnianie wizerunku wymaga **zezwoienia** osoby na nim przedstawionej. Wyjątki od tej zasady dotyczą m.in. osób powszechnie znanych (por. art. 81 ust. 2 Prawa autorskiego). Dodatkowym wyjątkiem od zakazu publikacji wizerunku bez zgody osoby na nim przedstawionej jest art. 13 ustawy – Prawo prasowe. Umożliwia on publikację wizerunku podejrzanego lub oskarżonego, o ile zgodę wyrazi organ prowadzący postępowanie, tj. prokurator lub sąd. Jak wskazał Jacek Sobczak w komentarzu do Prawa prasowego, zastosowane w art. 13 określenie „osoby, przeciw którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe należy rozumieć ściśle, zważając, że przewidziane w tym przepisie zezwolenie sądu lub prokuratora na publikację danych osobowych i wizerunku tych uczestników postępowania jest **wyjątkiem od zasady, że zgoda osoby jest warunkiem publikacji jej danych osobowych i wizerunku**”. Ograniczenie dyspozycji art. 13 Prawa prasowego (możliwość publikacji wizerunku za zgodą prokuratora lub sądu) wyłącznie do osób mających formalnie status podejrzanych przesądził Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 18 lipca 2011 r. (sygn. K 25/09), w którym stwierdził, że „opublikowanie w prasie wizerunku i danych osobowych osób podejrzanych dopuszczalne jest wyłącznie za ich zgodą”. Wyjątek od zasady konieczności uzyskiwania zgody do publikacji wizerunku wynikający z Prawa prasowego nie dotyczy więc działalności policji podejmującej działania wobec osoby podejrzewanej, ale nie mającej statusu podejrzanego³. Skoro bowiem udostępnienie wizerunku osób, przeciwko którym toczy się postępowanie przygotowawcze nie jest pozostawione do uznania organów ścigania, to tym bardziej taka ochrona przysługuje osobom, które są jedynie podejrzewane.

³ Na marginesie powyższych rozważań pozostawiamy kwestię, czy policja – prowadząc strony internetowe – prowadzi działalność prasową.

Na brak podstaw prawnych uprawniających policję do upubliczniania materiałów pochodzących z monitoringu zwróciła uwagę Rzecznik Praw Obywatelskich w wystąpieniu do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 2 lutego 2011 r. Jak wykazała w swoim wystąpieniu rzecznik, art. 20 ust. 2a ustawy o Policji uprawnia tę instytucję do przetwarzania danych osobowych, jednak nie odnosi się to do przetwarzania i upubliczniania przez organy ścigania danych pochodzących z monitoringu.

MSWiA, w odpowiedzi na wystąpienie Rzecznik Praw Obywatelskich, przedstawiło omówienie uprawnień policji związanych z monitoringiem, wskazało także, że Kodeks postępowania karnego daje możliwość publikacji wizerunku poszukiwanych listem gończym, a Prawo prasowe – na ujawnienie wizerunku osób, przeciw którym toczy się postępowanie przygotowawcze lub sądowe. W obu przypadkach odbywa się to na podstawie zgody sądu lub prokuratora. Żaden z przywołanych w odpowiedzi MSWiA przepisów nie daje jednak podstaw do publikowania wizerunku osób (pochodzącego np. z monitoringu wizyjnego), jeśli nie są one poszukiwane i nie toczy się przeciwko nim żadne postępowanie.

4. Wnioski

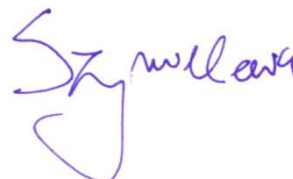
W związku z powyższymi wątpliwościami zwracamy uwagę, że publikowanie przez policję wizerunku osób podejrzewanych o dokonanie przestępstwa – zwłaszcza wobec braku podstaw prawnych do takiego działania – stanowić może naruszenie ich dóbr osobistych. Jednocześnie działania te stoją w sprzeczności z art. 7 Konstytucji RP, zgodnie z którym organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa.

W naszej ocenie problematyka wykorzystywania przez policję i inne organy ścigania nagrań pochodzących z monitoringu wizyjnego powinna zostać objęta przygotowywaną przez MSW ustawą o monitoringu wizyjnym. Przyszła ustawa powinna precyzyjnie określić, w jakich sytuacjach możliwa jest publikacja wizerunku osoby podejrzewanej, kto może podjąć taką decyzję oraz jakie uprawnienia przysługują osobie, której wizerunek został opublikowany. Obecnie, ze względu na brak podstaw prawnych do publikowania nagrań, policja powinna zaprzestać takiej działalności.

Uprzejmie prosimy o ustosunkowanie się do przedstawionych argumentów.

Z poważaniem,

Małgorzata Szumańska
Wiceprezeska

Katarzyna Szymielewicz
Prezeska

Do wiadomości:

1. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych;
2. Rzecznik Praw Obywatelskich;
3. Komenda Stołeczna Policji.